

PSIXOLOG MOTIVATORLAR

Bisenova Qumar Allamuratovna

Berdaq nomidagi qoraqolpaq universiteti ko'rkem oner fakulteti

Psixologiya jonalisi 2 G gruppasi studenti

ANNOTACIYA: *Bul tezisde motivatorlar haqqida soz etiledi ha'm motivatorlar jazgan adeboyatkarga tiykarlanip motivatorlardin o'mirdegi roli haqqida soz etiledi*

Gilt so'zler: *motivatsiya; motivatsion sistema; motivator*

Kirisiw: Motivatsiya psixologiya pánindegi eń qıym máselelerden biri bolıp tabıladı. Búgingi kunga shekem ol jetkilikli dárejede hám hár tárepleme úyrenilmagan, bul bolsa oǵan tiyisli basqa teoriyalıq hám ámeliy mashqalalardi sheshiwge tosqınlıq jasap atır. Buǵan da jergilikli, de shet el pánlerde úlken itibar qaratilıp atır. Búgingi kúnde bul mashqala boyınsha ulıwma qarawlar joq. Stilistik kórsetpeler hám ilimpazlardıń dúnyaǵa kózqaras pozitsiyasi onı túsiniw ushın tiykar bolıp xızmet etedi. Batıs psixologiya pániniń wákilleri motivatsiyanı biologiyalıq mánistiń kórinetuǵın bolıwı, ishki instinktiv háreketlerdiń in'ikosi retinde biologiyalıq kózqarastan kórip shıǵadılar. Jergilikli ilimpazlar bunı social hám biologikning social principiniń etakchi roli menen óz-ara tásirine uyqas túrde túsinediler. Iskerlik jantasıwına bólek itibar beriledi. Motivatsiya hám motivatsion sistema túsiniqleri ortasında parq bar. Usınıń menen birge, túrli xoshametlentiretuǵın faktorlar anıqlanadı.

Psixologiyadagi eń quramalı hám kem rawajlangan máselelerden biri motivatsiya mashqalası bolıp tabıladı, eger ol menen baylanıslı etarlicha jumıslar ámeldegi:

jergilikli hám shet el pánlerde. Basqa tiyisli máselelerdi sheshiw ushın onıń aktuallıǵı júdá zárúrli bolıp tabıladı.

Sonday etip, shaxstıń rawajlanıwı, onıń sana-sezimine jáne ózin ózi

ańǵarıwı minez-qulıq hám iskerlik motivatsiyasınıń ózgeriwı menen ámelge asırıladı.

Bul mashqalanıń individual tárepleriniń jaman rawajlanıwı ózlik psixologiyasınıń basqa táreplerin, sonday-aq adamlardıń minez-qulqların basqarıwdı sheshiwge sezilerli dárejede tosqınlıq etedi. v. S. Merlinning atap ótiwıshe, "... biz adamlardıń háreketlerin olarda málim motivatsiyalardı qanday oyatıwdı bilsekgina qadaǵalaw ete alamız. Mashinalar háreketlerinen ayırıqsha bolıp esaplanıw, insan háreketlerin tek motivatsiyanı basqarıw arqalı basqarıw múmkin" ¹

Motivatsiyanı túsiniwdiń quramalılıǵı onı izertlewdiń túrli jantasıwları menen belgilenedi. Jergilikli hám shet el ádebiyatları analiz qılıwda ilimpazlardıń stilistik platformasi hám dúnyaǵa kóz qarası menen belgilenetuǵın eki tiykarǵı jónelis belgilendi.

Olardan birewiniń wákilleri motivatsiyanı biologiyalıq mánistiń kórinetuǵın bolıwı, ishki instinktiv háreketlerdiń in'ikosi retinde biologiyalıq kózqarastan kórip shıǵadılar. Motivatsiya degende social ortalıqtan ǵárezsiz minez-qulıqtıń ishki spontan belgilovchisi túsiniledi. Tiykarlanıp, motivlar hám motivatsiyanı, sonıń menen birge, barlıq tiyisli máselelerdi úyreniwge bunday jantasıw, ádetde, Batis psixologiya pánine has bolıp tabıladı. Bularǵa instinktlar, baslanǵısh mútajlikler hám intalardıń túrli plyuralistik teoriyaları kiredi. Bixeviorizm, psixoanaliz, gedonizm, personalizm sıyaqlı teoriyalar zárúrli orın tutadı.

Jergilikli ilimpazlardıń izertlewlerinde motivatsiya genezisining eń maqul túsetuǵın túsiniǵi social jantasıw pozitsiyasi bolıp tabıladı. Bul jerde motivatsiyanıń biologiyalıq mánisin tolıqlastırıw biykar etiledi, onıń social - tariyxıy tábiyaatı tastıyıqlanadi. Rossiyalıq ilimpazlardıń pikirine kóre, bul mashqalanı úyreniwde determinizm principinen kelip shıǵıp, biologiyalıq jáne socialdıń birligi hám óz-ara baylanıslılıǵın "... insannıń qalıplesiwinde social ortalıqtıń etakchi roli" menen basqaring.psixika»²

¹ Aseev, v. G. Minez-qulıq hám ózlikti qalıplestiriw motivatsiyası / v. G. Aseev.- Moskva : Mysl, 1976.- 158 b.

² Yadov, v. A. Shaxstıń social turpayın dispozitsion tártipke salıw tuwrısında / v. A. Yadov // Social psixologiyaning stilistik máseleleri.- 1975.- B. 89 -106.

Tábiyaati tariyx jemisi bolgan insanniń rawajlanıwına social hám biologiyalıq tásirin túsiniwde dualistik jantasıw qabil etiliwi múmkin emes. Ol rawajlanıwdıń social jaǵdayınan sırtta organizmdıń biologiyalıq qásiyetleri menen birden-bir belgilenetuǵın ayrıqshalıqlarǵa iye emes, tap tek social munasábetler menen belgilenetuǵın bunday qalıplesiwler joq.

Insan shaxsınıń qalıplesiwi hám keyingi qalıplesiwi processinde social hám biologiyalıq munasábetler júdá quramalı. Olar motivatsiyanı insan motivlarınıń pútin sisteması retinde qalıplestiriwde de qıyın.

Biologiyalıq jáne social munasábetlerdi sın kózqarastan analiz qılıw zamanagóy pánniń eń zárúrli wazıypalarınan biri bolıp tabıladı. Bul munasábetti tuwrı túsiniwdiń áhmiyeti sonnan ibarat, ol stilistik funkciyanı atqara turıp, alımdıń dúnyaǵa kóz qarasınıń rawajlanıwına, sonıń menen birge, onıń ilimiy izertlewiniń mánisi hám baǵdarına tikkeley tásir kórsetedi. Minez-qılıqtıń ishki qatańlıqın sın pikir etiwshi N. P. Dubinin aytıp ótkeni sıyaqlı, " insanniń psixik dúnyasın biologizatsiya qılıw pozitsiyası uzaqqa alıp keliwi múmkin. Atap aytqanda, bul adamlarda olar tap ózleriniń biologiyalıq genetikalarında óz psixikasining ólimli belgileniwin júrgizediler degen pikirdi qalıplestiredi. Bul jas shaxstıń erkin rawajlanıwı múmkinshiliklerin joǵatadı"

Juwmaq : Motivatsiya psixologiya hám kúndelik turmısımızdıń zárúrli rol atqaratuǵın quramalı hám kóp qırlı túsiniw bolıp tabıladı. Motivatsiya hám ózińizdi hám basqalardı xoshametlew qáiletin túsiniw mektepte, mártebe, sport hám basqa tarawlarda jaqsı nátiyjelerge alıp keliwi múmkin. Este tutingki, motivatsiya ózgeriwshen bolıwı múmkin hám turaqlı itibar talap etedi. Maqsetleringizga erisiw jáne bul processda basqalargá járdem beriw ushın motivatsiya faktorları hám usılları haqqındaǵı bilimlerden paydalanıń.

Juwmaq etip aytqanda, motivatsiya biziń turmısımızdıń zárúrli rol atqaratuǵın psixologiyaning tiykarǵı tárepi esaplanadı. Motivatsiya bul hareketke undewshi turtki esaplanadı.

Paydalanilgan ádebiyatlar

1. Aseev, v. G. Minez-qulıq hám ózlikti qáiplestiriw motivatsiyası / v. G. Aseev.- Moskva : Mysl, 1976.- 158 b.
2. Davydov, v. v. Mektep oqıwshılarınıń mútajlikleri hám tálim iskerligi motivların qáiplestiriwdiń psixologiyalıq máseleleri / v. v. Davydov, A. K. Markova, E. A. Solmalin // Mektep oqıwshıları hám studentlerdiń oqıw jáne social paydalı iskerligi motivları : universitetlararo. Shembi. ilimiy tr.- Moskva, 1980.- B. 3-23.
3. Petrovskiy, A. v. Motivatsiya jeke mútajliklerdiń kórinetuǵın bolıwı retinde / A. v. Petrovskiy // Ulıwma psixologiya.- 1976.- B. 110 -135.